

Archeologienota

De Panne, Dumontwijk Fase 2

Deel 1: Verslag van Resultaten

Titel
Archeologienota De Panne, Dumontwijk Fase 2. Deel 1: Verslag van Resultaten

Auteur
Camille Krug

Erkende archeoloog
BAAC Vlaanderen bvba
OE/ERK/Archeoloog/2015/00020

BAAC-Projectnummer
2023-0512

Plaats en datum
Evergem, 17 mei 2023

Reeks en nummer
BAAC Vlaanderen Rapport 2498
ISSN 2033-6896

Wettelijk depot
KBR

© BAAC Vlaanderen bvba. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

Inhoud

1	Beschrijvend gedeelte	4
1.1	<i>Administratieve gegevens .....</i>	<i>4</i>
1.2	<i>Juridisch kader en onderzoektraject .....</i>	<i>7</i>
1.3	<i>Aanleiding .....</i>	<i>7</i>
1.4	<i>Archeologische voorkennis/voorgeschiedenis .....</i>	<i>8</i>
1.5	<i>Huidige situatie en geplande werken .....</i>	<i>9</i>
1.5.1.1	<i>Huidige situatie.....</i>	<i>9</i>
1.5.1.2	<i>Geplande werken en bodemingrepen .....</i>	<i>10</i>
1.6	<i>Randvoorwaarden .....</i>	<i>11</i>
2	Bureauonderzoek	12
2.1	<i>Werkwijze en strategie .....</i>	<i>12</i>
2.1.1.1	<i>Onderzoeksdoelstelling.....</i>	<i>12</i>
2.1.1.2	<i>Onderzoeksvragen .....</i>	<i>12</i>
2.1.1.3	<i>Methoden en technieken .....</i>	<i>12</i>
2.2	<i>Assessment .....</i>	<i>14</i>
2.2.1	<i>Landschappelijk kader.....</i>	<i>14</i>
2.2.1.1	<i>Historisch kader.....</i>	<i>21</i>
2.2.1.2	<i>Cartografische bronnen .....</i>	<i>22</i>
2.2.1.3	<i>Archeologisch kader .....</i>	<i>25</i>
2.3	<i>Synthese onderzoeksresultaten .....</i>	<i>32</i>
2.3.1.1	<i>Datering en interpretatie onderzoeksterrein .....</i>	<i>32</i>
2.3.1.2	<i>Archeologische verwachting .....</i>	<i>32</i>
2.3.1.3	<i>Syntheseplan.....</i>	<i>33</i>
2.4	<i>Besluit .....</i>	<i>34</i>
2.4.1.1	<i>Potentieel op kennisvermeerdering.....</i>	<i>34</i>
2.4.1.2	<i>Afweging noodzaak verder vooronderzoek.....</i>	<i>34</i>
3	Samenvatting.....	35
4	Lijsten	36
4.1	<i>Figurenlijst .....</i>	<i>36</i>
4.2	<i>Plannenlijst .....</i>	<i>36</i>
4.3	<i>Tabellenlijst.....</i>	<i>36</i>
5	Bibliografie.....	37
6	Bijlagen.....	38
6.1	<i>Inplantingsplan.....</i>	<i>38</i>
6.2	<i>Bestaande situatie .....</i>	<i>38</i>
6.3	<i>Lengteprofielen .....</i>	<i>38</i>

1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

Naam site	De Panne, Dumontwijk Fase 2		
Ligging	Gemeente De Panne, provincie West-Vlaanderen, openbare wegen: Thiriarweg, Blondeweg, Hoge Duinenlaan, Kykhillweg, Zeekruisdoorweg, Visserslaan, Konijnenweg en Korte Konijnenweg		
Kadaster	De Panne, Afdeling 2, Sectie E, Percelen 15 en 17		
Coördinaten	Noordwest:	x: 25183.50	y: 200590.66
	Noordoost:	x: 25569.05	y: 200590.66
	Zuidwest:	x: 25183.50	y: 200084.62
	Zuidoost:	x: 25569.05	y: 200084.62
Oppervlakte plangebied	10.509 m ²		
Oppervlakte geplande ingrepen	10.509 m ²		
Kartering gewestplan	Woongebieden		
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2023-0512		
Bureauonderzoek	Projectcode	2023E175	
	Erkende archeoloog	BAAC Vlaanderen bvba OE/ERK/Archeoloog/2015/00020	
	Betrokken actoren	Camille Krug (archeoloog)	
	Betrokken derden	N.v.t.	

Alle in dit document gebruikte plannen zijn afkomstig uit de catalogus van Geopunt Vlaanderen¹ of het portaal Databank Ondergrond Vlaanderen², tenzij anders vermeld.

¹ GEOPUNT VLAANDEREN 2023 – administratief, historisch, orthofotografisch

² DATABANK ONDERGROND VLAANDEREN 2023 – geografisch

	<p>De Panne Dumontwijk (fase 2) Plangebied op topografische kaart</p>	<p>Projectnummer BAAC 2023-0512 Projectcode bureauonderzoek 2023E175</p>	<p>Datum: 15-5-2023 Schaal: 1:5.000</p>	<p>Legende Plangebied</p>
--	--	--	---	--

Plan 1: Plangebied op topografische kaart (digitaal; 1:10.000; 15.05.2023)

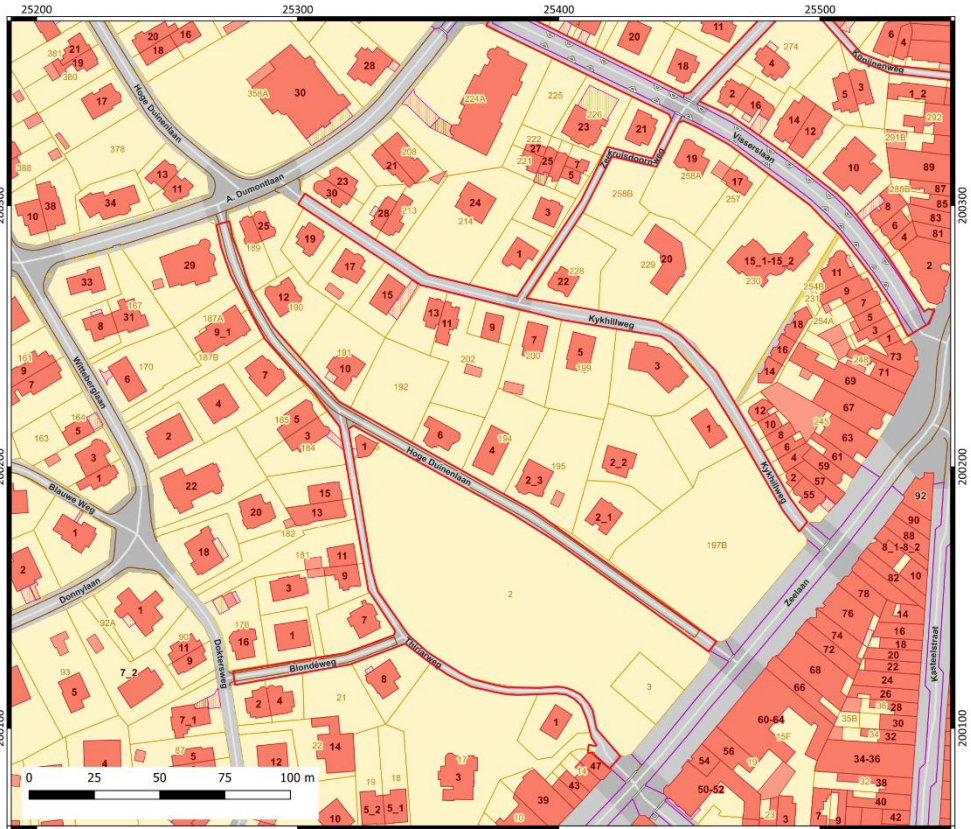
BAVE

De Panne Dumontwijk (fase 2)
Plangebied op topografische kaart

Projectnummer BAAC 2023-0512
Projectcode bureauonderzoek 2023E175

Datum: 15-5-2023
Schaal: 1:1.100

Legende
Plangebied

BAVE

De Panne Dumontwijk (fase 2)
Plangebied op GRB- kaart

Projectnummer BAAC 2023-0512
Projectcode bureauonderzoek 2023E175

Datum: 15-5-2023
Schaal: 1:1.100

Legende
Plangebied

Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB) (digitaal; 1:250; 15.05.2023)

1.2 Juridisch kader en onderzoektraject

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Het doel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen of, indien dit niet kan, het formuleren van maatregelen voor vervolgonderzoek waarbij het erfgoed *ex situ* wordt behouden.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen worden vernietigd, is een archeologisch onderzoek nodig. In eerste instantie wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het plangebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het plangebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het plangebied, kan het aangewezen zijn de gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren te onderzoeken middels een landschappelijk bodemonderzoek, een veldkartering en/of een geofysisch onderzoek. Deze onderzoeken maken alle deel uit van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Indien op basis van de resultaten van alle nodige facetten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem niet voldoende informatie verzameld kan worden om een onderbouwde uitspraak te doen aangaande de beslissing tot behoud *in situ*, vrijgave of opgraving van het terrein, moet in een volgende fase een vooronderzoek met ingreep in de bodem worden uitgevoerd.

Het doel van het eventueel vooronderzoek met ingreep in de bodem is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. De hiervoor aangewezen methoden zijn archeologische boringen, proefputten en/of proefsleuven. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om een eventuele site *in situ* te behouden of, indien dit niet kan, het opstellen van een programma van maatregelen voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen) in de vorm van een opgraving. Het vooronderzoek is uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk 4.0.

1.3 Aanleiding

Naar aanleiding van een aanvraag bij een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal door de initiatiefnemer een nieuwe riolering gerealiseerd worden. De geplande werken impliceren aanzienlijke bodemingrepen (waaronder de aanleg van wegenis en riolering) die qua omvang een directe bedreiging kunnen betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

De totale oppervlakte van het plangebied *De Panne, Dumontwijk Fase 2* bedraagt ca. 10.509 m², de geplande bodemingrepen hebben een oppervlakte van 10.509 m². Het plangebied valt buiten een beschermde archeologische site, ligt niet in een archeologisch vastgestelde zone en komt niet voor op de kaart met gebieden waarin geen archeologische waarden (meer) te

verwachten zijn (GGA, gebieden geen archeologie).³ Daarnaast werden voor het plangebied en de directe omgeving geen waarden voor ‘beschermde onroerend erfgoed’ opgenomen in het Geoportaal.

Aangezien het plangebied in woongebieden ligt, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen, waarop de vergunning betrekking heeft 10.509 m² bedraagt en de totale oppervlakte van de bodemingreep 3.000 m² of meer bedraagt, is volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 een archeologienota vereist. Deze archeologienota, waarvan akte genomen door het agentschap Onroerend Erfgoed, wordt bij de omgevingsvergunningsaanvraag gevoegd.

1.4 Archeologische voorkennis/voorgeschiedenis

Binnen de Dumontwijk in De Panne is een eerste fase van dit onderzoek al uitgevoerd. Enkele zeer beperkte delen van het onderzoek overlappen met het huidige plangebied. Het gaat over uiteindes van het plangebied ter hoogte van de kruising van de Visserslaan en de Bortierlaan en A. Dumontlaan. Ook aan de Hoge Duinenlaan overlappen beide vergunningen elkaar deels. Het voorgaande onderzoek uit 2017 is uitgevoerd door BAAC Vlaanderen⁴

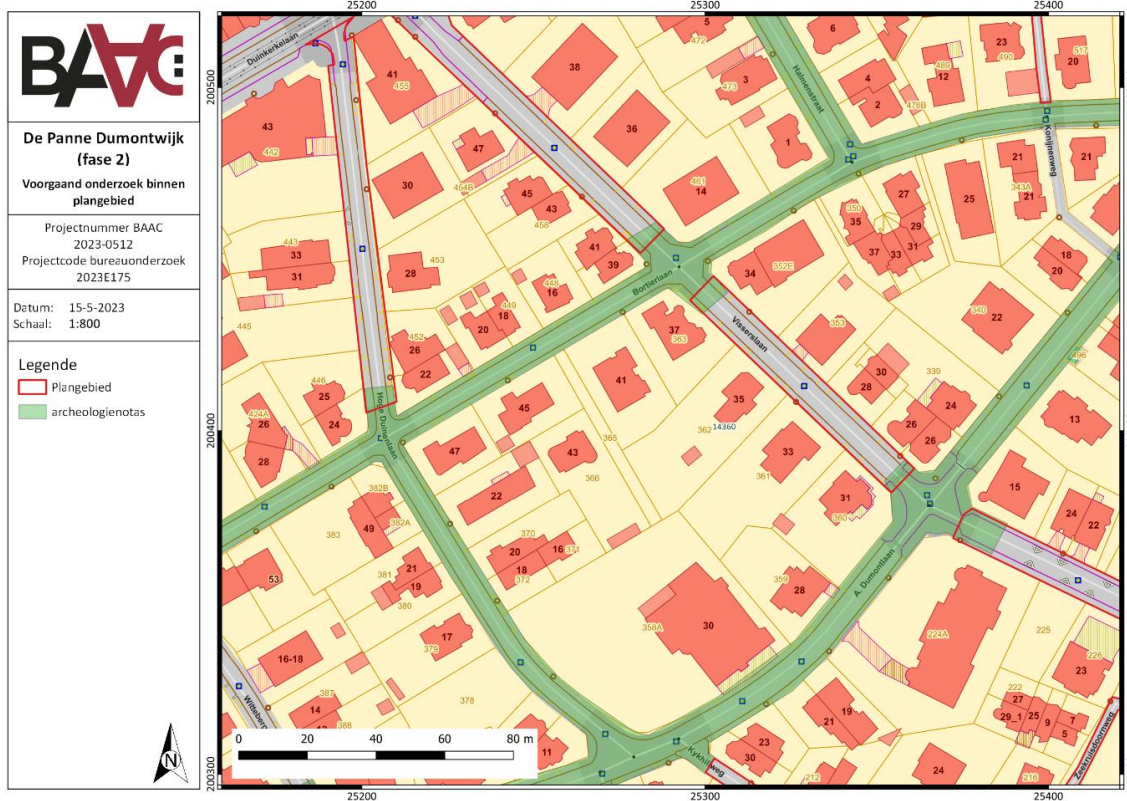
In de omgeving van het plangebied werden archeologische sporen, vondsten en indicatoren van de vroege ijzertijd tot de volle middeleeuwen en ook recenter geregistreerd. Deze werden geregistreerd aan de hand van archeologische opgravingen, prospecties, metaaldetectie en cartografisch onderzoek. In de omgeving van het plangebied werden nog geen vondsten uit de steentijd gemeld. De landschappelijke ligging maakt de verwachting voor deze periodes eerder laag. De archeologie(nota's) die geschreven werden voor terreinen in de omgeving van het plangebied resulteerden voor specifieke redenen, specifiek per onderzoeksgebied, telkens in de conclusie dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem niet noodzakelijk was. Deze boden dus geen meerwaarde voor het onderzoek naar de archeologische verwachting voor het plangebied. In de onmiddellijke omgeving van het plangebied (straal van 500m) werd nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Voor de oudere perioden (steentijden-metaaltijden-Romeinse periode) is er niets voorhanden wat betreft historische of archeologische bronnen die relevant zijn voor het plangebied. De enige manier om hierover informatie in te winnen is aan de hand van veldonderzoek met ingreep in de bodem.

Archeologische vindplaatsen in de ruime omgeving van het plangebied wijzen op een aanzienlijke trefkans op sporenarcheologie van de ijzertijd tot de middeleeuwen. Echter kan deze verwachting bijgesteld worden gezien de stedelijke ontwikkeling van het plangebied met noemenswaardige reliëfaanpassingen (het afvlakken van de duinen). Daarbij kan het grondplan van de bestaande toestand informatie bieden dat de bodem ter hoogte van het plangebied reeds aanzienlijk geroerd is bij de aanleg van de huidige riolering en wegenis. Hierdoor lijkt de trefkans op sporenarcheologie eerder laag. Indien er delen van de geplande riolering in ongeroerde bodem aangelegd worden, zal deze zo gering zijn in oppervlakte dat er wegens de aard van het plangebied, die de wegenis volgt, de mogelijkheid tot kennisvermeerdering nihil zijn. Hierdoor is geen verder onderzoek geadviseerd.

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023a

⁴ VAN SPEYBROEK 2017

Plan 3: Plangebied op GRB-kaart met aanduiding voorgaand onderzoek (digitaal; 1:1; 15.05.2023)

1.5 Huidige situatie en geplande werken

1.5.1.1 Huidige situatie

Het plangebied is gelegen in De Panne en betreft de wegenis over de hele rooilijnbreedte, gelegen in de Dumontwijk. Algemeen kan gesteld worden dat de wegenis bestaat uit geasfalteerde straten en/of voetpaden met verschillende soorten verharding, en al dan niet met begroeiing geplant aan beide zijden. Voor de Bortierlaan, A. Dumontlaan en Hoge Duinenlaan kan nog aanvullend vermeld worden dat diverse verharding van alle opritten tot aan de weg aangelegd zijn.

Figuur 1: Foto's van de huidige situatie binnen het plangebied

1.5.1.2 Geplande werken en bodemingrepen

Algemeen

De opdrachtgever plant op het terrein het uitbreken van de bestaande wegenis en de vervanging van de algemene riolering door een gescheiden rioolstelsel. Daarbij zal een aanzienlijke uitgraving gebeuren voor de aanleg van nieuwe riolering. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd. De plannen worden in bijlage meegeleverd bij deze archeologienota (Bijlage 6.1, 6.2 en 6.3). De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven.

- Uitbreken van de bestaande verharding over de hele rooilijnbreedte, die varieert van ca. 2.84 m tot ca. 9.88 m.

- Het rooien van de bestaande bomen.
- Vervangen van algemene riolering door gescheiden rioolstelsel. De bestaande riolering bevindt zich onder de wegenis. De nieuwe rioleringsbuizen worden naast of onder elkaar geplaatst. De uitgravingsdiepte varieert tussen 1.86 m en 4.01m. Deze minimum- en maximumdiepte houden rekening met 0,50m fundering waarop de buizen geplaatst zullen worden. De diameter van de buizen varieert van 0.25 m tot 0.4 m (Bijlage 6.1 en 6.3).
- De aanlegdiepte van de rioleringen kunnen in detail afgelezen worden op het grondplan en de lengteprofielen, deze varieert van straat tot straat (Bijlage 6.3).
- Nieuwe bomen (schietwilgen) worden aangeplant. De nutsleidingen worden buiten de wortelzone van de bomen geplaatst, dus minstens op een afstand van één meter van de stam.
- Heraanleg van de wegenis met parkeergelegenheid afwisselend met groenzones aan weerszijden van de straten. Voor de nieuwe wegenis wordt een uitgraving gedaan van 0.5 m over een breedte van 3.5 m. Voor de groenzone is een afgraving van dezelfde diepte gepland. De groenzone zal, net als de parking een breedte hebben van ca. 2.5 m.

Impactanalyse

De geplande werken betreft het uitbreken van de bestaande wegenis, het uitbreken van bestaande riolering, de aanleg van gescheiden riolering en de heraanleg van de wegenis met groenzones en parking.

De aanlegdiepte van de gescheiden riolering varieert tussen 1.86 en 4.01 m. Echter, wanneer de bestaande toestand vergeleken wordt met de geplande toestand is het duidelijk dat een aanzienlijk deel van de ondergrond reeds geroerd werd bij de aanleg van de bestaande (algemene) riolering en de bestaande wegenis (Bijlage 6.1 en 6.2).

De impact van de geplande werken op de bodem is aanzienlijk: bomen worden gerooid, verharding wordt uitgebruiken, riolering wordt uitgegraven, fundering wordt gelegd voor het nieuwe rioleringsstelsel. Een deel van de bodem werd echter reeds geroerd bij de aanleg van de bestaande riolering en wegenis (Bijlage 6.1 en 6.2). De impact van de geplande werken op ongeroerde bodem zal dus zeer beperkt zijn.

1.6 Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

2 Bureauonderzoek

2.1 Werkwijze en strategie

2.1.1.1 Onderzoeksdoelstelling

Een bureauonderzoek kadert binnen een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Het archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek, het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische vindplaats, zonder de mogelijk aanwezige archeologische resten wezenlijk aan te tasten. Het bureauonderzoek bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem door de studie van gekende of ontsloten informatiebronnen.

2.1.1.2 Onderzoeksvragen

Volgende onderzoeksvragen zullen in dit bureauonderzoek behandeld worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn binnen het onderzoeksterrein:

- Wat is de aard van deze waarden?
- Wat is de impact van de geplande bodemingrepen op deze waarden?

2.1.1.3 Methoden en technieken

Het doel van het bureauonderzoek is de formulering van een archeologische verwachting van de onderzoekslocatie. Deze verwachting wordt opgesteld op basis van gekende landschappelijke, geologische, archeologische, historische en geografische bronnen.

Een eerste stap bij het formuleren van een archeologische verwachting voor de onderzoekslocatie is deze te situeren binnen een breder landschappelijk kader. Hierbij wordt beroep gedaan op de gekende geografische en geologische bronnen en kaarten, afkomstig uit de catalogus van Geopunt Vlaanderen⁵ of het portaal Databank Ondergrond Vlaanderen⁶, tenzij anders vermeld.

Administratieve en geografische kaarten:

- GRB/kadasterkaart

---

⁵ GEOPUNT VLAANDEREN 2023 – administratief, historisch, orthofotografisch

⁶ DATABANK ONDERGROND VLAANDEREN 2023 – geografisch

- Topografische kaart
- Orthofoto
- Digitaal hoogtemodel
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart

De basis van de desktopstudie bestaat verder uit een historische studie van de onderzoekslocatie en zijn directe omgeving. Hierbij wordt de gekende archeologische en historische vakliteratuur over de onmiddellijke omgeving van het plangebied geconsulteerd.

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal (afkomstig uit de catalogus van Geopunt Vlaanderen⁷). Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19^e eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten. Een concrete huisgeschiedenis is uit het cartografisch materiaal alleen niet af te leiden. De kaarten kunnen wel ondersteunend werken.

Volgende historische kaarten werden opgezocht en geanalyseerd:

- CAI-kaart⁸
- Ferrariskaart
- Poppkaart

Naast de gangbare historische kaarten is ook Cartesius geraadpleegd.⁹

- Topografische kaart van 1883-1939

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

⁷ GEOPUNT VLAANDEREN 2023 – administratief, historisch, orthofotografisch

⁸ CAI 2023

⁹ CARTESIUS 2023

2.2 Assessment

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de beschikbare kennis inzake bodemkunde, geomorfologie, historie, cartografie en archeologie met betrekking tot het plangebied en omgeving. Deze informatie vormt de basis voor de archeologische verwachting van het onderzoeksgebied.

2.2.1 Landschappelijk kader

Topografische situering

De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op Plan 1 en Plan 2. Het plangebied “*De Panne Dumontwijk (fase 2)*” omvat ca. 509 m van de Hoge Duinenlaan, 67m van de Blondestraat, ca. 185 m van de Thiriaweg, ca. 242 m van de Kykhillweg, 246 m van de Zeekruisdoornweg, ca. 390 m van de Visserslaan, ca. 254 m van de Konijnenweg en ca. 105 m van de Kleine Konijnenweg. De straten zijn aangelegd tussen de duinhuisjes en landelijke cottages uit het begin van de 20ste eeuw en iets latere modernistische gebouwen. Het plangebied is gelegen in het hart van het geurbaniseerde De Panne.

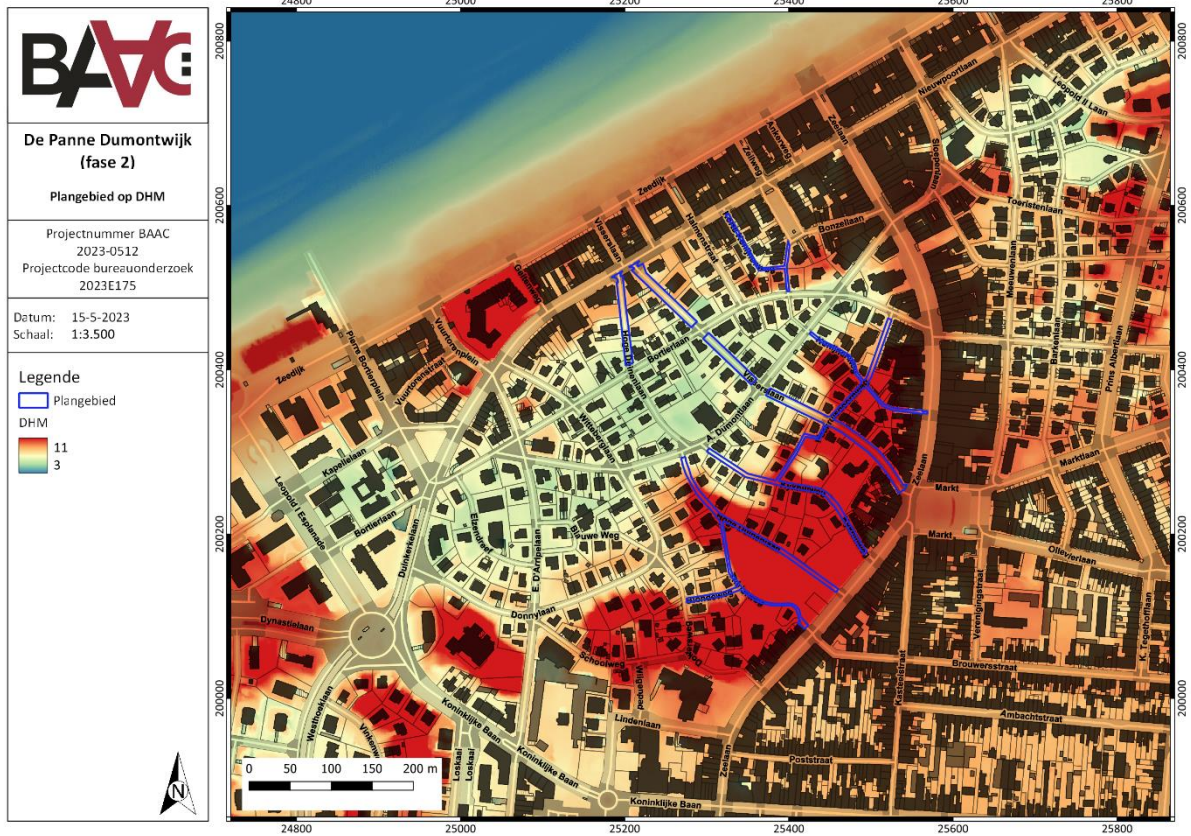
De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 5m en 24m + TAW. De noordelijke helft van het plangebied zelf is gelegen in een dal tussen duinen op een hoogte van ca. 5m + TAW. De zuidelijke helft stijgt tot een hoogte van 24 m + TAW.

Het jonge duinlandschap van De Panne vormt het meest gaaf gebleven zeeduinlandschap van de Vlaamse kust met zijn natuurlijk karakter en zijn natuurlijke processen. De Jonge Duinen van De Panne behoren tot het paraboolduinencomplex, dat zich uitstrekt tussen Duinkerke en Oostduinkerke. Het wordt bepaald door een opeenvolging van uitgestrekte pannen en paraboolduinen.¹⁰

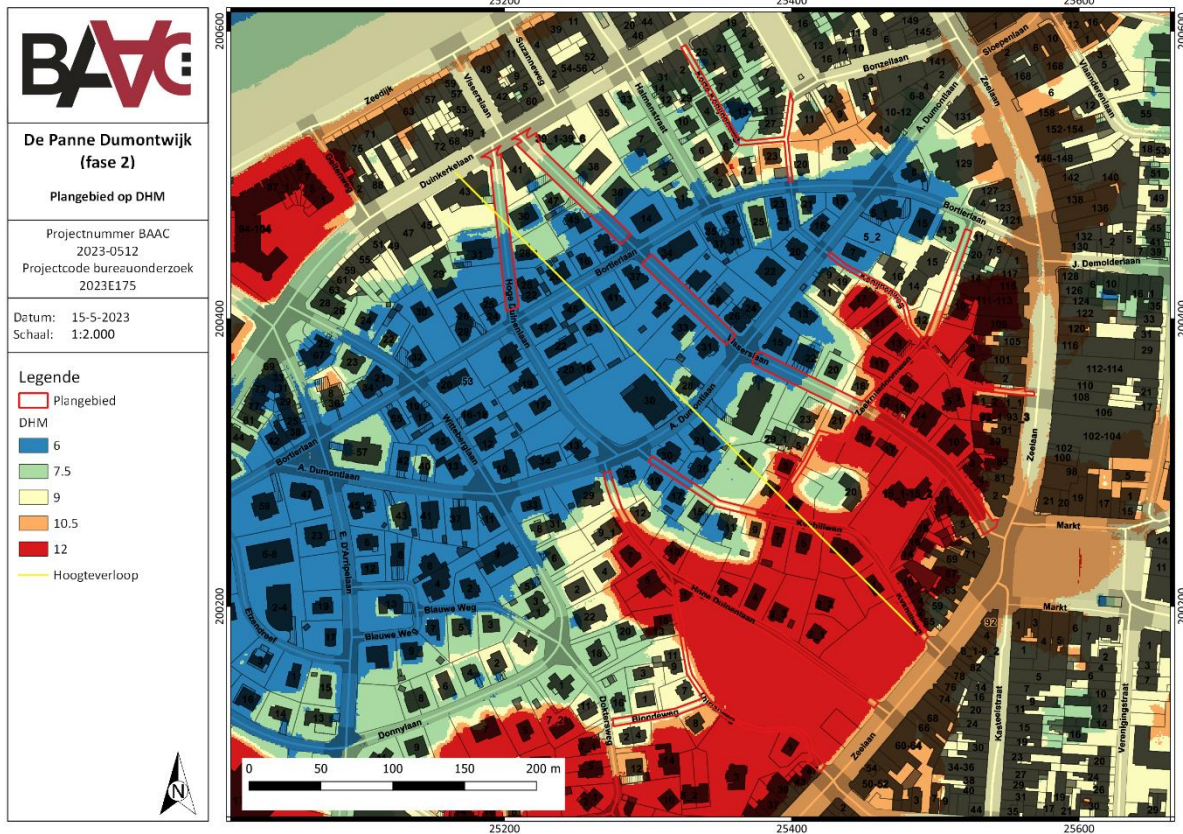
Bij de ontwikkeling van De Panne lijkt het duinengebied opgehoogd, afgevlakt en genivelleerd te zijn. Het DHM (Plan 4 en Plan 5) toont namelijk dat de noordelijke helft van het plangebied op eenzelfde niveau gelegen is, waar historische foto's bij de start van de ontwikkeling van het gebied een duidelijk duinenlandschap tonen. De zuidelijke helft bevindt zich hoger in het landschap maar is eveneens vlak aangelegd.

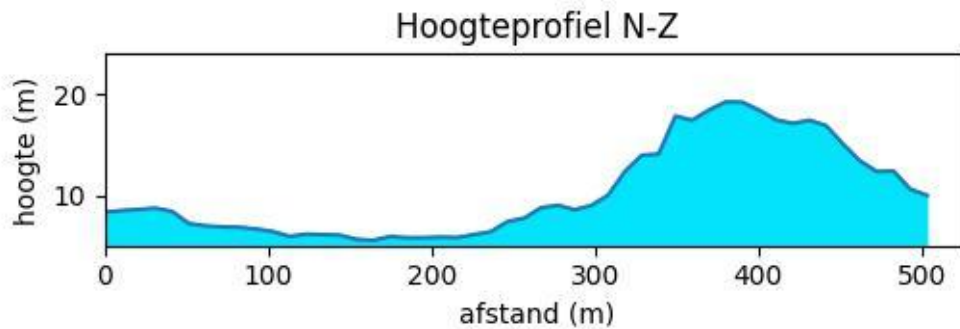
¹⁰ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023

Plan 4: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) met waterwegen (digitaal; 1:1; 15.05.2023)

Plan 5: Plangebied en hoogteverloop op het DHM (digitaal; 1:1; 15.05.2023)

Figuur 2: Hoogteverloop terrein

Landschappelijke situering

In geomorfologisch opzicht bevindt het plangebied zich aan de kust. De Belgische Kust heeft een lengte van circa 65km en reikt van de Franse grens in het zuidwesten tot de Nederlandse grens in het noordoosten. Zeewaarts wordt de begrenzing gevormd door de kustlijn. Landwaarts wordt de Kust begrensd door de uitbreiding van de kustduinen.¹¹

¹¹ DE MOOR & MOSTAERT 1993, JACOBS et al. 2004

Deze regio heeft geologische, geomorfologische, bodemkundige, biologische en landschapsecologische waarden. Het bestaat uit een unieke sequentie van quasi ongestoorde aan elkaar grenzende grote landschappelijke eenheden die representatief zijn voor de kustvlakte en de overgang naar de landschappen van Binnen-Vlaanderen: het strand, de Jonge Duinen van De Panne (met de Westhoek-Krakeelduinen, Calmeynbos en de Oosthoek), het Oudland-poldergebied van Adinkerke, de Binnenduinen van Ghyvelde-Adinkerke (Cabour-Garzebekeveld), de Moeren, de Buitenmoeren en het overgangsgebied naar het plateau van Izenberge.¹²

Het jonge duinlandschap van De Panne vormt het meest gaaf gebleven zeeduinlandschap van de Vlaamse kust met zijn natuurlijk karakter en zijn natuurlijke processen. De Jonge Duinen van De Panne behoren tot het paraboolduinencomplex, dat zich uitstrekt tussen Duinkerke en Oostduinkerke. Het wordt bepaald door een opeenvolging van uitgestrekte pannen en paraboolduinen.¹³

De Westhoekduinen worden gekenmerkt door het voorkomen van een groot én stuivend duinencomplex welke op deze schaal een uniek natuurlijk proces is langs de Vlaamse kust. De duin-polderovergang ter hoogte van de Oosthoekduinen is als fysieke grens duidelijk herkenbaar in het landschap, met een ongeschonden en onverharde duinovergangszone en karakteristiek kleinschalig landschap van de binnenduinstrand gekenmerkt door de typische flora en fauna van vochtige hooi- en weilanden (type glanshavergrasland en kamgrasland).¹⁴

Het poldergebied van Adinkerke kon al vrij vroeg ontgonnen worden. Het is tegenwoordig hoofdzakelijk als akkerbouwgebied in gebruik. De wegen, het waterwegennet en de bewoningssites getuigen van de vroegste ontginningsgeschiedenis (10^e-11^e eeuw) van het gebied.¹⁵

De Duinen van Cabour en het Garzebekeveld zijn een gaaf relict van de 'Binnenduinen van Ghyvelde-Adinkerke'. Deze duinen zijn minstens 5.000 jaar oud. Het Garzebekeveld is geologisch zeer waardevol en biedt een wetenschappelijke informatiewaarde voor de vervollediging van de zeespiegelcurve in de periode tussen 3.000 en 1.500 jaar geleden; het is één van de weinige plaatsen in de kustvlakte waar jonge zeespiegelindicatoren aanwezig zijn.¹⁶

Het gebied van de Moeren is in de quartaire ontstaansgeschiedenis van de westelijke kustvlakte, in tegenstelling tot de meeste andere plaatsen, waar gedurende 2.000 à 3.000 jaar geleden veenvorming heeft plaatsgevonden, altijd als wadgebied blijven bestaan. Door de lage ligging, onder het zeeniveau bij laagwater, bleef het gebied ook na de definitieve inname van de kustvlakte, nog zeer lang - tot de 17e eeuw - bestaan als een waterrijk gebied. De droogmaking van de Moeren en de ontginning van het gebied gebeurde op een planmatige wijze. De aanleg van het Ringslot rondom de droogmakerij en het dambordvormig ontginningspatroon zijn hiervan nog steeds de getuige. In de Buitenmoeren werd het kustveen in de 13^e eeuw ontgonnen. Het oude radiale ontginningspatroon tussen de Bergenvaart en het Ringslot en de bochtige wegen gelegen op zandige geulgronden verwijzen naar de specifieke bodemkundige toestand van dit gebied en zijn goed herkenbaar in het landschap.¹⁷

¹² INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023

¹³ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023

¹⁴ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023

¹⁵ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023

¹⁶ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023

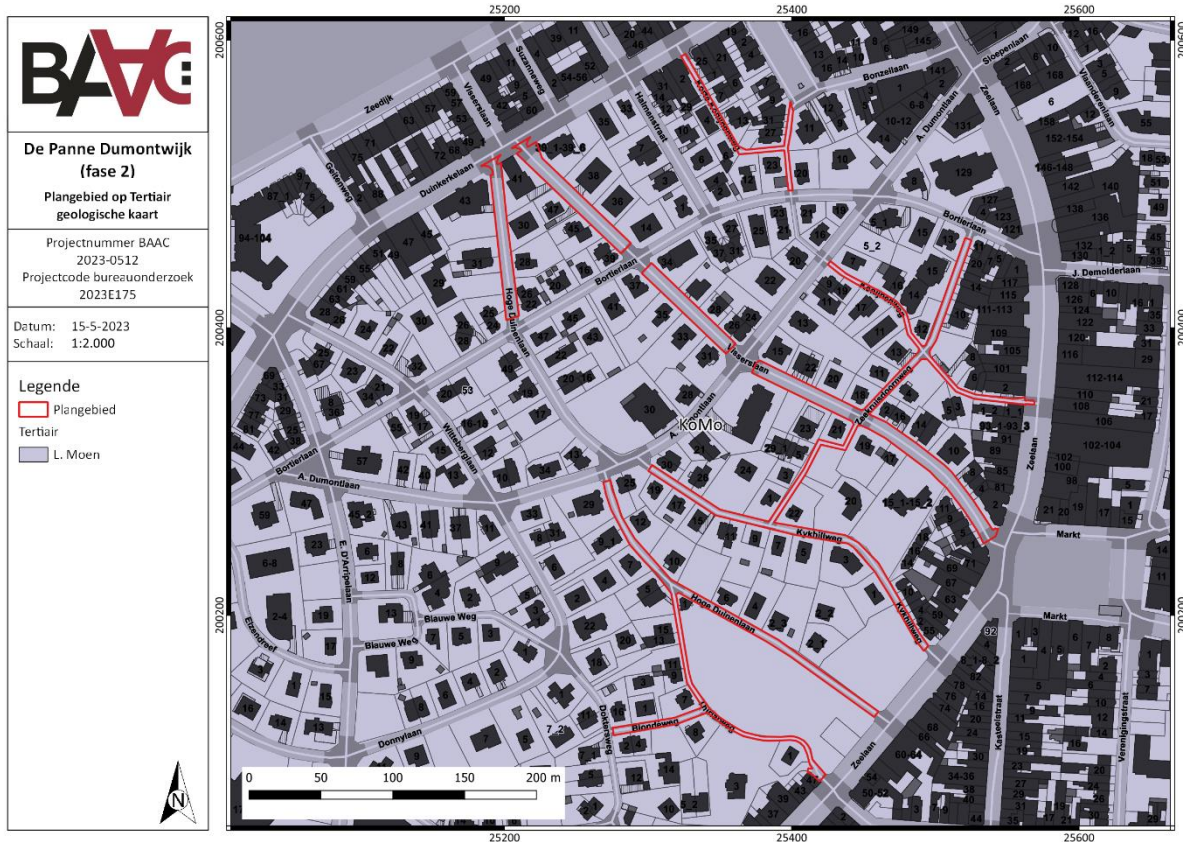
¹⁷ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023

Paleogeen en neogeen (tertiair)

De omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door afzettingen van grijze klei tot silt, kleihoudend met kleilagen en inclusies van *nummulites planulatus*. Het plangebied maakt deel uit van het Lid van Moen, wat deel uitmaakt van de Formatie van Kortrijk (Plan 6).¹⁸

Quartaair

Op de quartaargeologische kaart 1:50.000 is het plangebied gekarteerd als type 13 (Plan 7). De lithologie bestaat uit een opeenvolging van zandlagen. De onderste laag bevat afzettingen van het eemiaan van het continentaal plat of de kustbarrière. Daarboven bevinden zich zandige afzettingen van het holoceen, mogelijk uit een zeegat, getijgeul, priel, kreek of zandwad. Ten slotte werd de bovenste zandige laag afgezet in het holoceen uit kustduinen.¹⁹

Plan 6: Plangebied op de tertiairgeologische kaart (digitaal; 1:50.000; 15.05.2023)

¹⁸ DOV VLAANDEREN 2022b

¹⁹ JACOBS et al. 2004

Plan 7: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:50.000 (digitaal; 1:50.000; 15.05.2023)

13	Code/kleur	Lithologie	Afzettingmilieu	Chronostratigrafie	Continentaal		Marin	
					Klastisch	Organogeen	Klastisch	Organogeen
	B	Zand	Kustduin	Holocene	X		X	
	C	Zand, (klei)	Zeegat, getijgeul, priel, kreek, zandwad	Holocene			X	
	N	Zand	Continentaal plat, kustbarrière	Eemiaan			X	

Figuur 3: Kenmerken van de quartairgeologische kaart betreffende het plangebied²⁰

Bodem

Op de bodemkaart van Vlaanderen (Plan 8) is de bodem in het plangebied gekarteerd als bebouwde zone (OB), maar wordt omringd door verschillende types kustduingronden. De verschillende types zijn de volgende:²¹

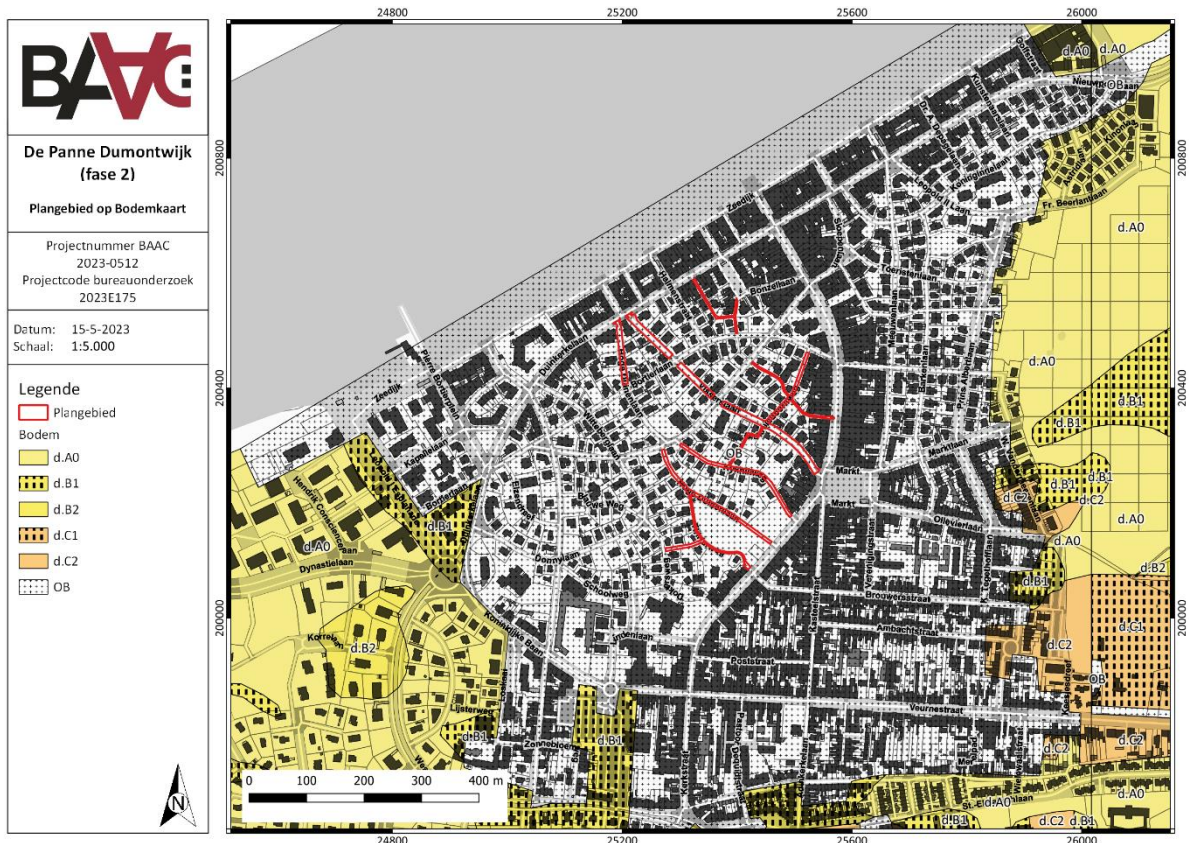
²⁰ DOV VLAANDEREN 2022c

²¹ DOV VLAANDEREN 2022a

d.B1: Dit zijn de grote duinpannen en de lage kleine duintjes, met hoogteverschillen van 1 tot 2,5 m op geringe afstand. De B1 gronden vertonen nagenoeg dezelfde opbouw als deze van de hoge duinen, enkel is de humushoudende bovengrond dikker. Roestvlekken komen soms binnen boorbereik voor, maar steeds op meer dan 90 cm diepte. Deze duingronden zijn grotendeels begroeid, meestal met houtgewas. Deze houtgewassen kunnen geëxploiteerd worden, maar hun belang ligt vooral in de bescherming tegen verschuiving.

d.B2: De B2 gronden bestaan uit ontkalkt, matig fijn duinzand en vertonen slechts een zwak ontwikkelde Ap horizont. Roestverschijnselen komen voor op matige diepte. Ze nemen een geringe oppervlakte in ten zuiden van Adinkerke en komen elders zeer lokaal voor, o.a. op de binnenduintjes van Nieuwpoort en Westende. Hun landbouwwaarde is zeer gering. De B3 gronden worden aangetroffen in de laagste delen van de duinpannen. De bovengrond van deze bodems is humeus en soms licht verweerd. Roestverschijnselen komen ondiep voor.

d.A0: Jong duinzand (matig fijn tot matig grof) is het voornaamste sediment. Onder begroeiing is de bovengrond licht humushoudend. In het bodemprofiel worden soms dunne humeuze horizonten aangetroffen; het zijn overstoven oude begroeiingsoppervlakken. De gronden zijn zeer droog tot droog. De A bodems zijn zonder waarde voor de landbouw. De plantengroei dient er in de eerste plaats om de verstuiving tegen te gaan.

Plan 8: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen (digitaal; 1:20.000; 15.05.2023)

2.2.1.1 Historisch kader

De bewoningsgeschiedenis van de jongere duinengordel tussen De Panne, het Staatsnatuurreservaat De Westhoek en Bray-Dunes (F) gaat terug tot de 5de eeuw voor Christus. In de late ijzertijd of La Tène-periode (van de 5de tot de 1ste eeuw voor Christus) leefden de mensen er van de veeteelt en de zoutwinning. Sporen van bewoning tijdens de Romeinse overheersing (van 70 na Christus tot 268 na Christus), werden hier eveneens aangetroffen. Op het einde van de 7de eeuw ontstond op deze plaats een bloeiende laat-Merovingische-Karolingische handelsnederzetting (Iserae Portus?). Het vormde een belangrijke schakel in het toenmalige, drukke West-Europese handelsverkeer. Tussen de 10de eeuw en de eerste helft van de 13de eeuw situeerde zich hier een middeleeuwse nederzetting. De mensen hielden er zich voornamelijk bezig met veeteelt, akkerbouw en strandvisserij. Daarna werd het gebied tussen de jonge duinengordel en de zee verlaten.²²

De eerste urbanisatiefase van de badplaats De Panne gaat in vanaf circa 1892, dit naar ontwerp van Albert Dumont. Het betreft de gronden in eigendom van Pedro Ollevier, begrensd door de Zeedijk ten noorden, de Zeelaan ten oosten en de tijdelijke en virtuele eigendomsgrens Calmeyn-Bonzel ten westen. De oudste verkaveling van De Panne bewaart een zeer grote concentratie van waardevolle kustarchitectuur in al zijn diversiteit, die bovendien getuigt van de nieuwe woningtypes die in het kader van de ontwikkeling van de vrijetijdsarchitectuur ontstaan langs de Belgische kust (Figuur 4).

Circa 1892 ontstaat de eigenlijke badplaats De Panne bij stichting door Pedro Bortier, tevens directeur van de Veurnse Nationale Bank, met in 1894 oprichting van de zelfstandige parochie Sint-Pieters. Pedro Bortier vat het idee op om de duinen te omzeilen en de huidige Zeelaan, die vanaf de Zeedijk landinwaarts loopt, in een sierlijke bocht achter de paraboolduinen aan te leggen, dit in tegenstelling tot andere 'verticale' verbindingen in de badplaatsen. Voor de werken doet hij beroep op een aannemer uit de streek van Rijsel, Arthur Bonzel, die in ruil een deel van de duinen in eigendom verwerft. De Zeelaan vormt de ruggengraat voor de verdere urbanistische uitbouw van de badplaats, gerealiseerd vanaf 1892 tot 1913 onder leiding van de toenmalig gerenommeerde Brusselse architect Albert Dumont, die hierbij wordt bijgestaan door de architecten Georges Hobé en Jozef Viérin.

Het aanlegplan voor de verkaveling of het zogenaamde 'nieuwe' De Panne wordt in 1902-1904 uitgetekend door zoon Alexis Dumont. Dit eerbiedigt het duinenreliëf tussen de Duinkerke- en de Zeelaan met bebouwing van losstaande duinhuizen of cottages en er wordt enkel aaneengesloten bebouwing toegestaan langs de Zeedijk, de Duinkerke-, Nieuwpoort-, Bonzel- en Zeelaan en de straten die de dijk met deze lanen verbinden. De 30 meter brede zeedijk wordt aangelegd als 'hoofdboulevard', met erlangs de bouw van enkele zeedijkhuizen, hotels en een houten casino (1905), hét centrum van het mondaine strandleven. De aan- en verkoop van gronden gebeurt via agentschappen en aannemer-landmeter J. Dumont, agent van *Société civile de La Panne* en van familie Calmeyn. In 1901 schakelt men de paardentram in om het station van Adinkerke te verbinden met de nieuwe badplaats De Panne. In de periode 1903-1908 bouwt men 68 villa's of duinhuizen, elf hotels en herbergen, vijftien winkels en zes werkplaatsen en garages. Tevens promoot E. Blineau, agent van een importbedrijf in Noors hout, de verkoop van houten chalets die in dertig dagen kunnen worden opgericht. In het kader van een reusachtige uitbreiding van De Panne tot aan de Franse grens rond de nieuwe schuulhaven, wordt in 1906 de oudste verkaveling westwaarts uitgebreid op de Calmeyngronden, waarbij de Duinkerkelaan in een bocht omheen de Witte Berg wordt geleid en de oost-westassen worden doorgetrokken.

²² LOKAAL BESTUUR DE PANNE 2019

Figuur 4: De Panne: villa l'Ermitage (links), een cottage met opslagruimte voor de cabine, 1906²³

2.2.1.2 Cartografische bronnen

Ferraris (1771-1778)

Op de Ferrariskaart²⁴ (Plan 9) is te zien dat het plangebied in de duinen gelegen is, met net ten noorden ervan de kustlijn, met verschillende delen grasland in de omgeving. Er is geen sprake van opdeling in percelen.

²³Anon 2021

²⁴KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2022

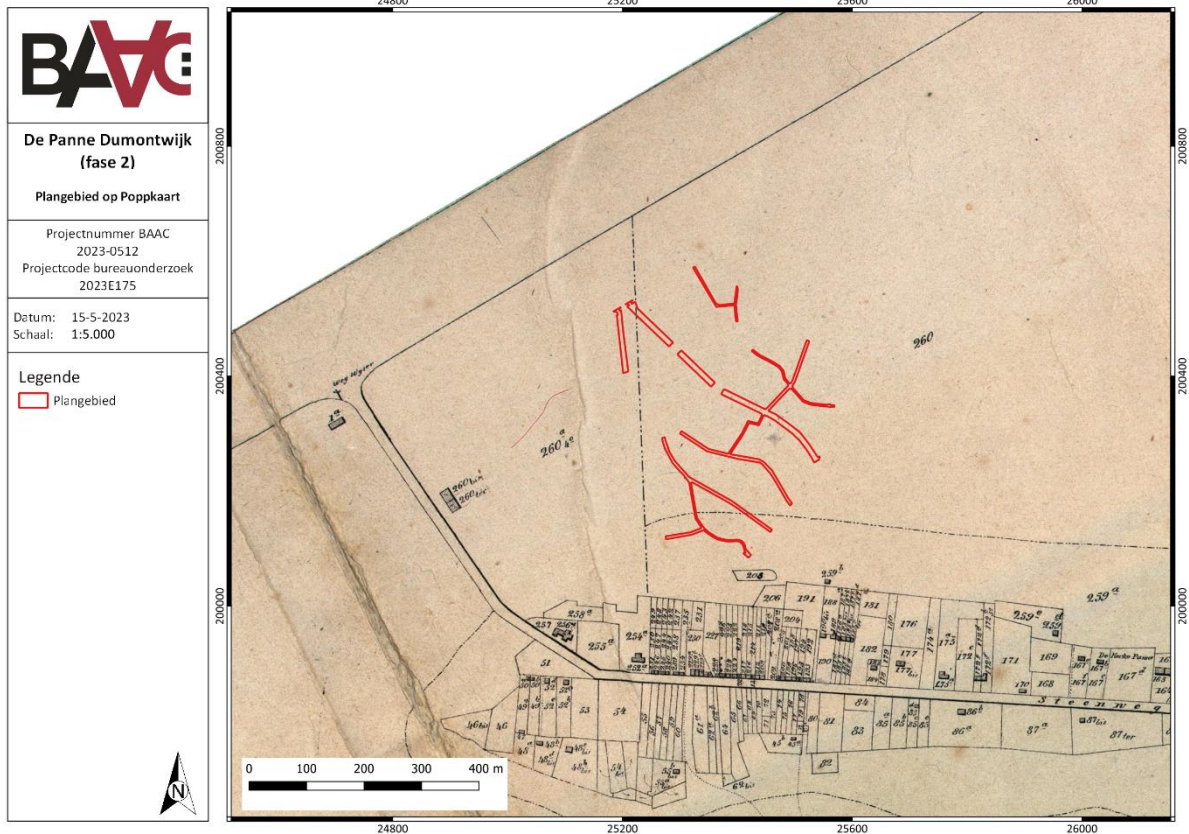
Plan 9: Plangebied op de Ferrariskaart (analoog; 1:25.000; 15.05.2023)

Popp (1842-1879)

Op de Poppkaarten²⁵ (Plan 10) is ter hoogte van het plangebied een opdeling van het duingebied in enkele grote percelen te zien. Het plangebied strekt zich uit over de grens van twee percelen. Ca. 30 m ten zuiden is bebouwing weergegeven langs de Steenweg.²⁶

²⁵ KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2022

²⁶ Deze eerste bebouwing werd ook reeds weergegeven op de Atlas der Buurtwegen en Vandermaelenkaart, maar aangezien deze kaarten geen extra informatie aanleveren over het plangebied worden ze hier niet toegevoegd.

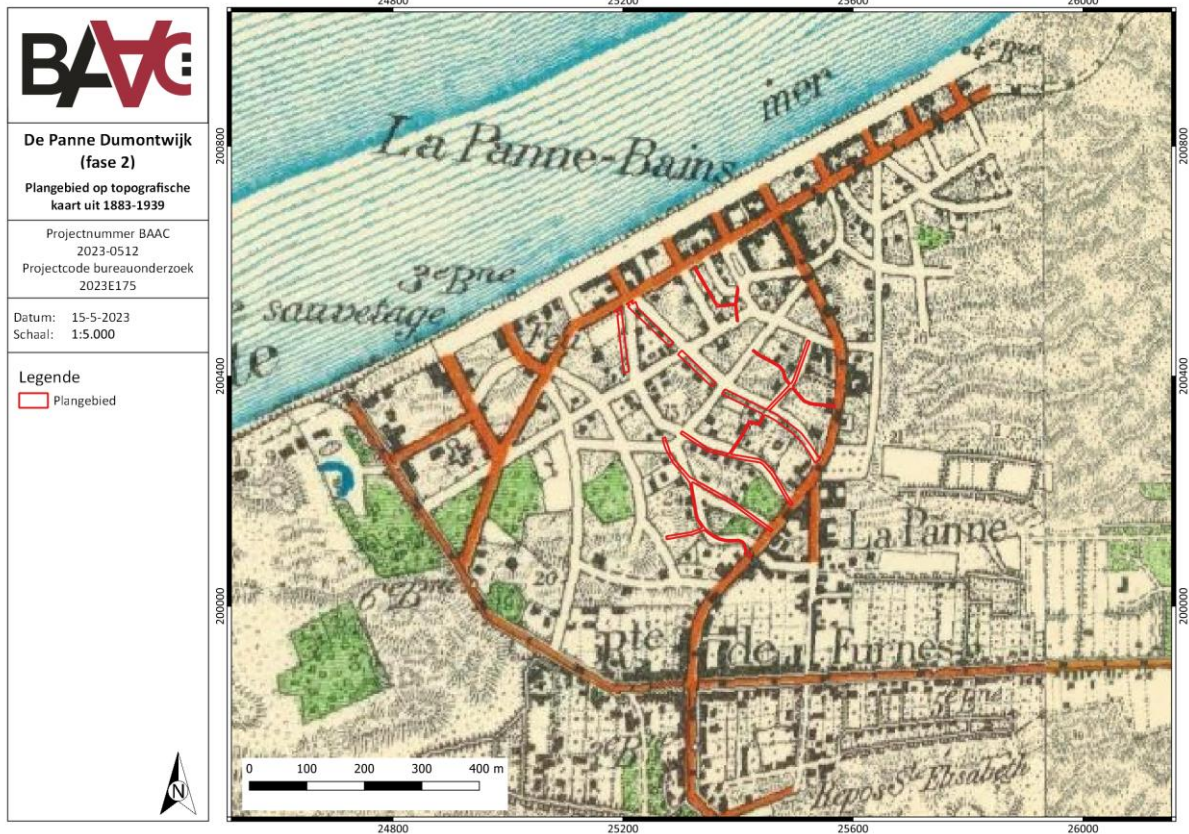
Plan 10: Plangebied op de Poppkaart (analoog; 1:1.250-1:7.500; 15.05.2023)

Topografische kaart 1883-1939

De topografische kaart van 1883-1939 (Plan 11) geeft de eerste urbanisatie van De Panne weer (Plan 11). Aangezien de urbanisatie pas heeft plaatsgevonden aan de start van de 20ste eeuw kan gesteld worden dat de kaart daarna pas werd opgetekend.

Het plan van wegen en paden volgt nagenoeg het moderne stratenplan. De bebouwing is echter nog verspreid en er is veel open ruimte. De kaart geeft nog duidelijk de duinen weer tussen de gebouwen en de aangeduide wegen.

Plan 11: Plangebied op de topografische kaart van 1883-1939 (analoog; 1:1; 15.05.2023)

2.2.1.3 Archeologisch kader

Centrale Archeologische Inventaris

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is een databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Dit overheidsinstrument helpt een inschatting maken over het archeologisch potentieel van het plangebied. Voor het plangebied zelf aan de Dumontwijk Fase 2 zijn geen archeologische waarden gekend (Plan 12).²⁷ Rondom het projectgebied zijn de volgende meldingen gekend (Tabel 1):

²⁷ CAI 2023

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.²⁸

70042	<p>rietpanne / OPGRAVING / MEERPERIODESITE</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ LATE IJZERTIJD ➤ VROEG-ROMEINSE TIJD ➤ FRANKISCHE PERIODE ➤ MEROVINGISCHE PERIODE ➤ KAROLINGISCHE PERIODE ➤ VROEGE MIDDELEEUWEN <p>volle middeleeuwen</p>
152519	<p>de panne-westhoek 1 / veldprospectie / losse vondst</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ AARDEWERK - ROMEINSE TIJD
70086	<p>natuureservaat de westhoek / VELDPROSPECTIE</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ AARDEWERK - LATE MIDDELEEUWEN ➤ BEWONINGSLAAG - LATE MIDDELEEUWEN
983535	<p>schuilhavenlaan - strand i</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ TOEVALSVONDST - MENSELIJK BOT
984465	<p>strand - westhoekduinen i</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ TOEVALSVONDST - STEENTIJD - LITHISCH MATERIAAL ➤ 19E EEUW - AARDEWERK, NATUURSTEEN, PIJPAARDE
982726	<p>duinhoekstraat</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ WO I EN WO II - BUNKERS

²⁸ CAI 2023

75479	kleine bogaerde / indicator cartografie <ul style="list-style-type: none"> ➤ SITE MET WALGRACHT - LATE MIDDELEEUWEN
75502	veurnestraat i / indicator cartografie <ul style="list-style-type: none"> ➤ REDOUTE - TERMINUS ANTE QUEM 1709
76557	oosthoekduinen / opgraving / meerperiodensite <ul style="list-style-type: none"> ➤ ZOUTWINNING - LATE IJZERTIJD ➤ BRANDRESTENGRAVEN - MIDDEN-ROMEINSE TIJD ➤ KRUISVORMIGE STRUCTUUR BINNEN CIRKELVORMIGE GRACHT - VOLLE MIDDELEEUWEN ➤ DENSE CONCENTRATIE PAALSPOREN - VOLLE MIDDELEEUWEN

In de onmiddellijke omgeving van het plangebied werden nog geen meldingen geregistreerd in de Centraal Archeologische Inventaris. Binnen een straal van 2 km rond het plangebied werden wel een aantal meldingen geregistreerd.

Het betreft twee archeologische opgravingen waar meerperiodesites werden aangetroffen met sporen en vondsten van de Romeinse tijd tot de volle middeleeuwen. Ten westen van het plangebied betreft het verschillende archeologische onderzoeken (opgravingen en prospecties) tussen 1885 en 1980 ter hoogte van Rietpanne (ID 70042). Hier werden talrijke sporen aangetroffen van continue bewoning uit de late ijzertijd. Het betreft vondsten van Romeins en pre-Romeins (handgevormd) aardewerk, Gallische, Romeinse en Merovingische munten, ijzeren gebruiksvoorwerpen, maar ook sporen van zoutexploitatie en van een Romeins marskamp. Nog meer vondsten uit de vroeg-Romeinse tijd werden aangetroffen, namelijk een beker en pot in gewoon aardewerk, enkele vondsten in brons (ring, fragment van een kraal, speld en beslagplaatje), een spinschijf, een glazen kraaltje, spiraalfibulae en emailfibulae, een intaglio met afbeelding van een steenbok en verschillende munten (van Hadrianus (117-138), Antoninus Pius (138-161) en Maximianus Herculus (286-305)). Ook uit de middeleeuwen werden er vondsten en sporen aangetroffen. Het betreft een rijengrafveld uit de Merovingische periode met inhumatie- en crematiegraven en ook een paardengraf, Angelsaksische sceatta's (munten) uit de periode tussen 680 en 720, een viertal mantelspelden, 14 kralen die te dateren zijn tussen het midden van de 5de eeuw en de 8ste eeuw, vier glasscherven die te dateren zijn in de 8ste-9de eeuw, een versierde kam en kamplaat te dateren tussen de 6de en 9de eeuw, een aantal fragmenten Saksisch aardewerk, een (Anglo-)Saksische knoppenfibula, een Frankische S-vormige mantelspeld uit de late 5de-6de eeuw en twee scherven van versierd glazen vaatwerk uit de midden 5de - vroege 7de eeuw, een Merovingische denier met opschrift 'Theodoal' te dateren tussen 670 en 750 en tenslotte randscherven in lokaal of regionaal geproduceerd grijs zandig aardewerk uit de Karolingische periode. De site loopt nog een heel eind door op Frans grondgebied, waar er ook veel materiaal uit de Romeinse tijd, ijzertijd en Merovingische periodes gevonden werd.

Ten zuidoosten van het plangebied betreft het een opgraving in Adinkerke, Oosthoekduinen (ID 76557) waar sporen van zoutwinning zijn aangetroffen die te dateren zijn tussen het einde van de vroege La Tène en het midden van de La Tène periode met vondsten zoals fragmenten van (zout)schaaltjes en kegeltjes, zoutbakjes, staafjes, driepootjes en geperforeerde platen in briquetagemateriaal. Er werden eveneens vijf brandrestengraven aangetroffen uit de midden-Romeinse tijd met zogenaamd Arras-aardewerk uit de late 2de, maar vooral 3de eeuw. De graven bevatten alle verbrande resten van drinkbekers, een deel ervan is geïmporteerd. Veder werd uit de volle middeleeuwen een cirkelvormige gracht aangetroffen waarbinnen een kruisvormige structuur met uitstulpingen op de uiteinden werd aangetroffen. De structuur doet denken aan de onderbouw van een windmolen. Deze kruisvormige structuur ligt over een dense concentratie van paalsporen van een mogelijke veestal of opslagplaats.

In de omgeving van het plangebied werden eveneens enkele veldprospecties uitgevoerd waarbij vondsten en sporen werden aangetroffen. Het betreft Romeins aardewerk (ID 152519) en laatmiddeleeuws aardewerk zoals rode en bruine ceramiek, schelpenceramiek, roodbeschilderde waar en paffrath aardewerk en een oude bewoningslaag op de duinen, afgedekt door jongere afzettingen van tijdelijke vestigingsplaatsen van vissers of jagers (ID 70086).

Twee toeval vondsten zijn aangetroffen op het strand (ID 983535 en 984465). Het gaat om een aangespoelde menselijke femur en twee silexfragmenten. Er zijn eveneens verschillende types aardewerk uit de 19e eeuw gevonden net als twee stenen mortieren en een pijpenkop.

Ten zuiden van het plangebied, ter hoogte van de Duinhoekstraat, zijn bunkers terug te vinden uit WO I en WO II (ID982726).

Ten slotte zijn er nog twee cartografische indicatoren geregistreerd aan de hand van cartografische indicatoren (ID 75502 en 75479). Deze tonen o.a. een site met walgracht aan.

Plan 12: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart²⁹ (digitaal; 1:1; 15.05.2023)

Ander archeologisch onderzoek in de regio

Tabel 2: (Archeologie)nota's en/of eindverslagen in de regio³⁰

AN(BS)/N/EV ID	TOPONIEM	ONDERZOEK	ADVIES
AN 20433	DE PANNE KONINKLIJKE BAAN	BOZ	LAB, EVENTUEEL PS
AN 14360	DE PANNE DUMONTWIJK (FASE 1)	BOZ	GEEN ONDERZOEK VERDER

²⁹ CAI 2023

³⁰ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023b

N 25908	DE PANNE LAB, PS KONINKLIJKE BAAN	GEEN ONDERZOEK	VERDER
AN 14076	DE PANNE BOZ, LAB BEZOEKERSCENTRUM DE DUINPANNEN (OLPA01)	GEEN ONDERZOEK	VERDER
AN 16226	DE PANNE BOZ, LAB BEERLANTLAAN 2	PROEFPUTTEN	
AN 18931	DE PANNE BOZ KRAKEELDUINEN	GEEN ONDERZOEK	VERDER
AN 9695	de panne zeepark	BOZ	geen verder onderzoek
AN 1544	Koksijde veurnelaan	boz/LB	geen verder onderzoek
AN 529	koksijde sint-idesbald	boz	lAb, eventueel PS
N 4690	koksijde sint-idesbald	lb/pp	geen verder onderzoek
ANBS 5268	DE PANNE boz DUINHOEKSTRAAT RIOLERING	GEEN ONDERZOEK	VERDER

Deels ter hoogte van het plangebied heeft een bureauonderzoek (ID 14360) plaatsgevonden voor een voorgaande fase van dit project. Ondanks de grote trefkans voor archeologische waarden is geen vervolgonderzoek geadviseerd door de aanwezigheid van verstoringen (zie 1.4 Archeologische voorkennis).

Op 230 m ten zuidwesten van het plangebied is een bureauonderzoek (ID 20433) uitgevoerd gevolgd door landschappelijke boringen en proefsleuven (ID 25908) Door de afwezigheid van steentijdpotentieel en andere archeologische sporen is geen verdere opgraving geadviseerd.

Ten noordoosten van het plangebied is een bureauonderzoek en een landschappelijk booronderzoek uitgevoerd voor een terrein aan de Beerlantlaan 2 (ID 16226). Het booronderzoek heeft aangetoond dat de geplande ingreep een unieke kans vormt om meer informatie te verzamelen omtrent de ontstaansgeschiedenis van het duinlandschap en een kans om oudere waarnemingen aan concrete bodemkundige informatie te koppelen. Hierdoor is verder onderzoek o.v.v. proefputten geadviseerd.

Op 750 m ten zuiden van het onderzoeksterrein zijn een bureauonderzoek en landschappelijke boringen uitgevoerd. De boringen hebben aangetoond dat verschillende archeologische niveaus aanwezig zijn. Doordat de ingrepen niet reiken tot aan de eventuele archeologische waarden wordt geen vervolgonderzoek geadviseerd.

Op verschillende locaties is na het bureauonderzoek geen verder onderzoek geadviseerd (ID5268, 1544, 9695 en 18931).

Plan 13: Plangebied en omgeving op de kaart met in akte genomen (archeologie)nota's³¹
(digitaal; 1:1; 15.05.2023)

³¹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023b

2.3 Synthese onderzoeksresultaten

2.3.1.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Het plangebied is gelegen in het centrum van De Panne, in de zogenaamde Dumontwijk. Het omvat de Hoge Duinenlaan, de Blondestraat, de Thiriaweg, de Kykhillweg, de Zeekruisdoornweg, de Visserslaan, de Konijnenweg en de Kleine Konijnenweg. Voor het plangebied en haar onmiddellijke omgeving zijn nog geen archeologische gegevens gekend. In de ruimere omgeving werden wel reeds een aantal meldingen gedaan in de Centraal Archeologische Inventaris van enkele archeologische opgravingen, prospecties, losse vondsten en indicatoren.

De archeologische meldingen wijzen op activiteiten en aanwezigheid van bewoning tussen de vroege ijzertijd en de volle middeleeuwen in de omgeving. Op de Ferrariskaart is echter te zien dat het plangebied gelegen is in duinengebied waar geen bebouwing aanwezig is.

De eerste bebouwing wordt weergegeven op de topografische kaart van 1883-1939. Dit komt overeen met de historisch gekende informatie over de ontwikkeling van De Panne en de Dumontwijk in het begin van de 20ste eeuw. Doordat het duinenlandschap een erg dynamisch landschap is waar al menig dorp verstuifd werd, sluit dit echter niet uit dat er geen onderliggende bewoning aanwezig is.

Het landschap in de onmiddellijke omgeving van het plangebied heeft drastische veranderingen ondergaan ten opzichte van de vroegst raadpleegbare kaarten. Het zandige duinengebied werd in de voorbije 200 jaar volledig geurbaniseerd. Ter hoogte van het plangebied werd riolering aangelegd onder de verharde wegenis.

2.3.1.2 Archeologische verwachting

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kan niet met zekerheid gezegd worden of er archeologische waarden in het plangebied aanwezig zijn. Het plangebied werd niet specifiek bij naam vermeld in de historische bronnen.

In de omgeving van het plangebied werden archeologische sporen, vondsten en indicatoren van de vroege ijzertijd tot de volle middeleeuwen en ook recenter geregistreerd. Deze werden geregistreerd aan de hand van archeologische opgravingen, prospecties, metaaldetectie en cartografisch onderzoek. In tegenstelling tot het huidige plangebied bevonden deze zich echter niet in een voormalig duinenlandschap.

In de omgeving van het plangebied werden nog geen vondsten uit de steentijd gemeld. De landschappelijke ligging maakt de verwachting voor deze periodes eerder laag. De archeologie(nota's) die geschreven werden voor terreinen in de omgeving van het plangebied resulteerden voor specifieke redenen, specifiek per onderzoeksgebied, telkens in de conclusie dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem niet noodzakelijk was. Deze boden dus geen meerwaarde voor het onderzoek naar de archeologische verwachting voor het plangebied. In de onmiddellijke omgeving van het plangebied (straal van 500m) werd nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Voor de oudere perioden (steentijden-metaaltijden-Romeinse periode) is er niets voorhanden wat betreft historische of

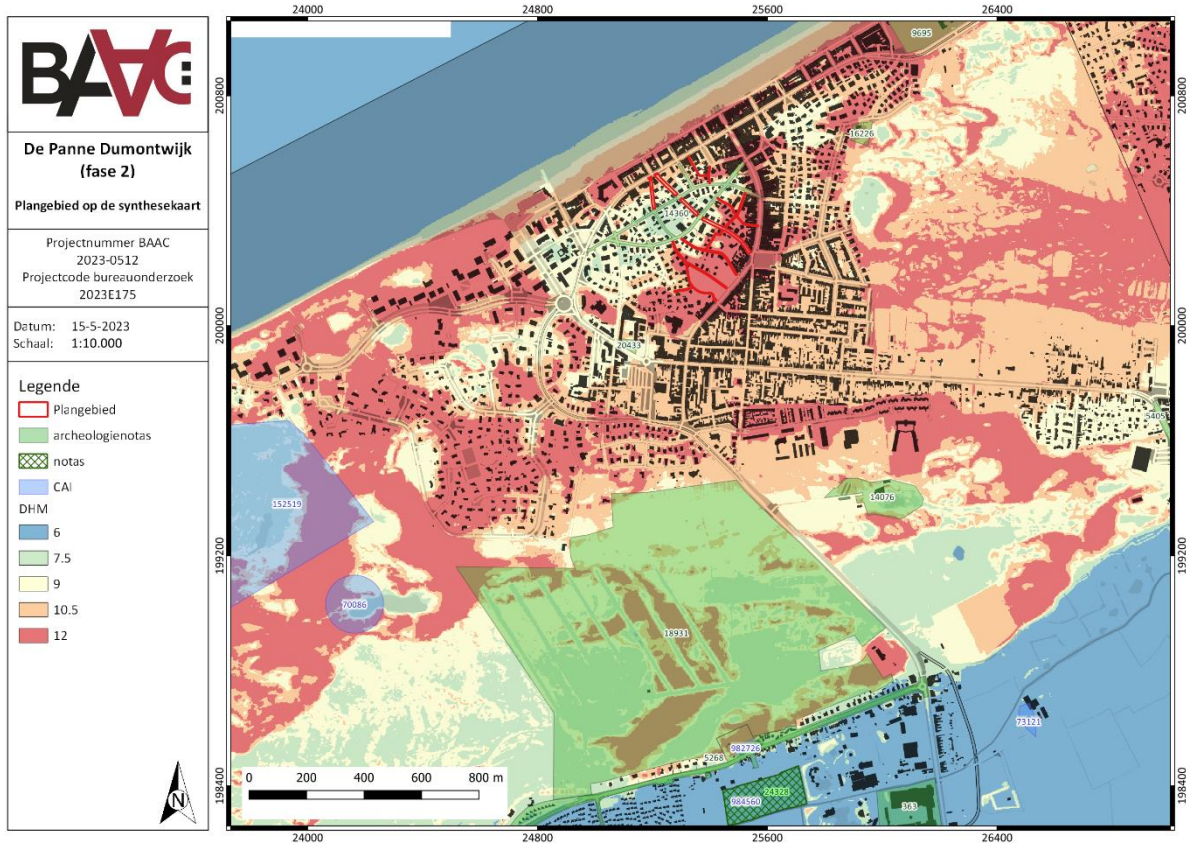

archeologische bronnen die relevant zijn voor het plangebied. De enige manier om hierover informatie in te winnen is aan de hand van veldonderzoek met ingreep in de bodem.

Archeologische vindplaatsen in de ruime omgeving van het plangebied wijzen op een aanzienlijke trefkans op sporenarcheologie van de ijzertijd tot de middeleeuwen. Echter kan deze verwachting bijgesteld worden gezien de stedelijke ontwikkeling van het plangebied met noemenswaardige reliëfaanpassingen (het afvlakken van de duinen). Daarbij kan het grondplan van de bestaande toestand (Bijlage 4) informatie bieden dat de bodem ter hoogte van het plangebied reeds aanzienlijk geroerd is bij de aanleg van de huidige riolering en wegenis. Hierdoor lijkt de trefkans op sporenarcheologie eerder laag. Indien er delen van de geplande riolering in ongeroerde bodem aangelegd worden, zal deze zo gering zijn in oppervlakte dat er wegens de aard van het plangebied, die de wegenis volgt, de mogelijkheid tot kennisvermeerdering nihil zijn.

2.3.1.3 Synthesepan

Op de synthesekaart is te zien dat het plangebied zich in een duinendal bevindt met de zuidelijke helft die hoger gelegen is. Ook de uitgevoerde onderzoeken en de archeologische waarden in de omgeving zijn weergegeven. Deze bevinden zich meer naar het binnenland toe, buiten het voormalige duinenlandschap.

Plan 14: Synthesekaart met aanduiding van de AN en N en CAI-waarden op de DHM-kaart (digitaal; 1:1; 15.05.2023)

2.4 Besluit

2.4.1.1 Potentieel op kennisvermeerdering

Wanneer de plannen van de bestaande toestand van de riolering en geplande toestand vergeleken worden, is het duidelijk dat de bodem ter hoogte van het plangebied reeds aanzienlijk verstoord werd bij de aanleg van de huidige riolering. De bestaande riolering is gelegen ter hoogte van de bestaande wegenis. Indien de aanleg van de bestaande riolering niet het volledige bodemarchief heeft verstoord, heeft het wel het plangebied extra gefragmenteerd waardoor de interpretatie van eventuele archeologische sporen zeer moeilijk tot onmogelijk geïnterpreteerd kunnen worden. Het potentieel op archeologische kennisvermeerdering kan dus zeer laag ingeschat worden.

2.4.1.2 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Er is onvoldoende informatie gegenereerd om met zekerheid de aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het plangebied vast te stellen. Er kan wel aangetoond worden dat de kans op relevante kennisverwerving over eventueel aanwezige archeologische waarden in het kader van de geplande werken zeer klein tot onbestaand is.

De verstoring die reeds heeft plaatsgevonden binnen het plangebied voor de plaatsing van de huidige riolering heeft de ongeroerde bodem in het plangebied extra gefragmenteerd. Dit gecombineerd met de lineaire en versnipperde vorm van het plangebied door de aard van de geplande werken (enkel ter hoogte van de wegenis) is de kans op archeologische kennisvermeerdering zeer laag. Verder archeologisch vooronderzoek is vervolgens niet zinvol.

3 Samenvatting

Naar aanleiding van een omgevingsvergunningsaanvraag heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. De initiatiefnemer plant er de uitbraak van de bestaande verharding, ten aanzien de huidige algemene riolering te vervangen door een gescheiden rioleringsstelsel waarna de wegenis over de gehele rooilijnbreedte heraangelegd wordt met een verharde weg, parkeergelegenheid en groenzones. Er werd een bureauonderzoek uitgevoerd waarbij landschappelijke, historische, cartografische en archeologische bronnen geraadpleegd werden.

Uit de historische en cartografische bronnen blijkt dat het plangebied vanaf het begin van de 20ste eeuw grote veranderingen heeft ondergaan. Eerst werden er grote vakantiewoningen gebouwd in de duinen waarna het hele gebied geurbaniseerd werd.

In de ruime omgeving van het plangebied werden meldingen gemaakt van meerperiodesites bij opgravingen, losse vondsten door prospecties en metaaldetectie en enkele recentere cartografische indicatoren. In de onmiddellijke omgeving van het plangebied werd nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Dit zou te wijten kunnen zijn aan de ligging van het plangebied binnen het duinenlandschap. De sites bevinden zich meer naar het binnenland toe.

Echter, wanneer de plannen van de bestaande toestand van het plangebied vergeleken worden met de geplande werken kan geconcludeerd worden dat de bodem ter hoogte van het plangebied al aanzienlijk geroerd zijn door de aanleg van de huidige infrastructuur. De geplande werken zullen slechts in zeer beperkte mate ongeroerde bodem roeren. De verwachting voor steentijdarcheologie is wegens de landschappelijke ligging eerder laag in te schatten. Het kennispotentieel voor sporenarcheologie binnen het plangebied kan als zeer laag tot zelfs onbestaand ingeschat worden.

Het besluit is dan ook dat verder archeologisch (voor)onderzoek in het kader van de geplande werken met aan de zekerheid grenzende waarschijnlijkheid niet zal of kan leiden tot nuttige archeologische kenniswinst. Vervolgonderzoek is om deze reden dan ook niet nuttig, noch noodzakelijk.

4 Lijsten

4.1 Figurenlijst

Figuur 1: Foto's van de huidige situatie binnen het plangebied	10
Figuur 2: Hoogteverloop terrein	16
Figuur 3: Kenmerken van de quartairgeologische kaart betreffende het plangebied.....	19
Figuur 4: De Panne: villa l'Ermitage (links), een cottage met opslagruimte voor de cabine, 1906.....	22

4.2 Plannenlijst

Plan 1: Plangebied op topografische kaart (digitaal; 1:10.000; 15.05.2023).....	5
Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB) (digitaal; 1:250; 15.05.2023)	6
Plan 3: Plangebied op GRB-kaart met aanduiding voorgaand onderzoek (digitaal; 1:1; 15.05.2023)	9
Plan 4: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) met waterwegen (digitaal; 1:1; 15.05.2023).....	15
Plan 5: Plangebied en hoogteverloop op het DHM (digitaal; 1:1; 15.05.2023)	16
Plan 6: Plangebied op de tertiairgeologische kaart (digitaal; 1:50.000; 15.05.2023)	18
Plan 7: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:50.000 (digitaal; 1:50.000; 15.05.2023).....	19
Plan 8: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen (digitaal; 1:20.000; 15.05.2023).....	20
Plan 9: Plangebied op de Ferrariskaart (analoog; 1:25.000; 15.05.2023)	23
Plan 10: Plangebied op de Poppkaart (analoog; 1:1.250-1:7.500; 15.05.2023)	24
Plan 11: Plangebied op de topografische kaart van 1883-1939 (analoog; 1:1; 15.05.2023).....	25
Plan 12: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart (digitaal; 1:1; 15.05.2023).....	29
Plan 13: Plangebied en omgeving op de kaart met in akte genomen (archeologie)nota's (digitaal; 1:1; 15.05.2023).....	31
Plan 14: Synthesekaart met aanduiding van de AN en N en CAI-waarden op de DHM-kaart (digitaal; 1:1; 15.05.2023).....	33

4.3 Tabellenlijst

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.	26
Tabel 2: (Archeologie)nota's en/of eindverslagen in de regio.....	29

5 Bibliografie

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2023a. Inventaris Onroerend Erfgoed. Gebieden Geen Archeologie. *Inventaris Onroerend Erfgoed*. Available at:
<https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten?categorie=GGA>.
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2023b. Loket onroerend erfgoed: archeologienota's, nota's en eindverslagen. Available at:
<https://loket.onroenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/goedgekeurd>.
- Anon, 2021. westhoek verbeeldt. Available at: <https://westhoekverbeeldt.be/>.
- CAI, 2023. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroenderfgoed.be/>.
- CARTESIUS, 2023. Cartesius. Available at: www.cartesius.be.
- DATABANK ONDERGROND VLAANDEREN, 2023. Portaal. Available at:
<https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/>.
- DOV VLAANDEREN, 2022a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at:
<https://www.dov.vlaanderen.be>.
- DOV VLAANDEREN, 2022b. Databank Ondergrond Vlaanderen, neogeen/paleogeen (tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be>.
- DOV VLAANDEREN, 2022c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at:
<https://www.dov.vlaanderen.be>.
- GEOPUNT VLAANDEREN, 2023. Catalogus. Available at: <https://www.geopunt.be/catalogus>.
- INVENTARIS ONROEREND ERFGOED, 2023. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at:
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>.
- JACOBS, P., VAN BEIRENDONCK, F. & MOSTAERT, F., 2004. *Toelichting bij de geologische kaart, Kaartblad 4-5-11-12: Blankenberge, Westkapelle, Oostende*, Gent: Universiteit Gent: Vakgroep geografie.
- KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2022. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at:
http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.
- LOKAAL BESTUUR DE PANNE, 2019. Geschiedenis van De Panne en Adinkerke in een notendop. Available at: <http://www.depanne.be/product/467/geschiedenis-van-de-panne-en-adinkerke-in-een-notendop>.
- DE MOOR, G. & MOSTAERT, F., 1993. *Geomorfologische kaart van België 1:50000*, Leuven.
- VAN SPEYBROEK, T., 2017. *Archeologienota De Panne, Dumontwijk (fase 1)*, Gent.

---

6 Bijlagen

6.1 Inplantingsplan

6.2 Bestaande situatie

6.3 Lengteprofielen